

>> AF RANDI HEDELUND JEPPESEN

Uddannet lærer fra Den Frie Lærerskole i Ollerup med linjefag i dansk, religion, drama og idræt, 2008. Forfatter af bogen *Hvad står der?*, 2018. Selvstændig iværksætter i virksomheden Hjælp til Ord, 2017. Ekspert, bruger og underviser af diverse læse- og skriveteknologier.

E-mail: randi@hjaelpertilord.dk
Tlf.: 6168 7055.
Web: www.hjaelpertilord.dk

HVAD STÅR DER?

Jeg har ikke tal på, hvor mange gange i mit liv jeg har stillet spørgsmålet »Hvad står der?«. Men det er helt sikkert det spørgsmål, som jeg har stillet oftest. Da jeg sad i de små klasser i folkeskolen og puttede mig, havde jeg aldrig troet, at jeg som 41-årig ville stå med en læreruddannelse og egen virksomhed. Heldigvis var der flere vigtige begivenheder i mit liv, der gjorde det muligt for mig.

Min tid i folkeskolen var svær. Jeg følte mig anderledes, og jeg fik hurtigt opfattelsen af, at hvis jeg ikke kunne læse, så kunne jeg heller aldrig blive til noget. Dét at kunne læse blev til det absolut vigtigste i hele verden. Og hvordan lærer man så at læse, når ordene driller?

Dengang troede man, at motorisk træning kunne helbrede ordblindhed, og derfor har jeg brugt uendelig mange timer på at lave krydsbevægelser, hoppet i trampolin, trillet, krøbet og kravlet. I dag ved man heldigvis, at ordblindhed hverken kan eller skal kureres, men at man med de korrekte og individuelle hjælpemidler kan det, man vil. I dag har jeg accepteret, at jeg læser med ørerne og skriver med munden.

Tre vigtige vendepunkter

Mit første vendepunkt efter folkeskolen kom på efterskolen. Jeg var så heldig at få plads på en ordblindeefterskole ved Hedensted. Her oplevede jeg for første gang følelsen af at være en del af fællesskabet, og at det faktisk, at jeg havde svært ved at læse, var fuldstændig ligegyldigt. Alle havde det på samme måde som mig, og derfor var jeg en helt almindelig teenager.

I 1997 tog jeg på Brande Højskole, og her oplevede jeg mit andet vendepunkt: dét, at jeg var god til at spille teater og 'være på'. Jeg kunne holde foredrag for en større forsamling, og jeg var faktisk rigtig god til det. Det var her, grundstenene til min efterfølgende læreruddannelse blev skabt. Jeg var en fantastisk formidler – noget, jeg aldrig havde forestillet mig i folkeskolen.

Mit tredje store vendepunkt var i 2000, da jeg fik en computer med syntetisk tale. Lige pludselig blev jeg selvhjulpnen, og jeg kunne selv læse det, som jeg tidligere skulle have hjælp til. Jeg har altid haft en stor tørst efter viden, og nu blev det muligt for mig at tilegne mig den viden uden hjælp fra andre. Jeg sugede til mig som aldrig før, og det var også dette, der gjorde det muligt for mig at få 9. og 10. klasses afgangsprøve samt hf-enkeltfag på VUC. Uden disse var jeg aldrig kommet ind på Den Frie Lærerskole.

I dag er jeg selvstændig iværksætter i min virksomhed *Hjælp til Ord*. Her benytter jeg mine erfaringer som ordblind, min læreruddannelse og det at være forældre til en ordblind til at undervise i læse- og skriveteknologier samt udbrede kendskabet til ordblindhed.

Hvad jeg kan hjælpe ordblinde med

Jeg giver ordblinde en redningsvest på, så de kan holde sig oven vande i det hav af ord og skriftsprog, som vi er omgivet af i dag.

Dengang jeg var færdiguddannet lærer, tænkte jeg: Hvor er det godt, at ingen ordblinde elever skal sidde og opleve det samme, som jeg gjorde, da jeg gik i

>> Jeg giver ordblinde en redningsvest på, så de kan holde sig oven vande i det hav af ord og skriftsprog, som vi er omgivet af i dag.

Figur 1. Avislæsning med smartphone.

skole – at føle mig anderledes og ikke kunne følge med i undervisningen. Nu findes alle hjælpemidlerne jo, så de ordblinde kan følge med og klare sig godt i skolen. Sådan er det desværre ikke altid. Min erfaring er, at det primært er uvidenhed og ikke mindst mangel på resurser fra lærerne rundtomkring på skolerne, der gør, at der stadig er mange ordblinde elever, der sidder og ikke får den hjælp, de har brug for.

>> Min erfaring er, at det primært er uvidenhed og ikke mindst mangel på resurser fra lærerne rundtomkring på skolerne, der gør, at der stadig er mange ordblinde elever, der sidder og ikke får den hjælp, de har brug for.

Og netop derfor er jeg særligt glad for, at jeg afholder flere og flere kurser for lærere i at bruge læse- og skriveteknologi. Så kan alle elever være med, uanset om de læser med øjnene eller ørerne. Nogle af mine absolutte yndlings-kursusdage er dem, hvor alle de ordblinde elever får undervisning sammen med både deres lærere og forældre. Ofte ser det således ud:

- Undervisning for eleverne om formiddagen
- Kursus for alle lærere på skolen om eftermiddagen
- Foredrag og kursus for forældrene om aftenen.

Det er samme viden, dog er den tilpasset de tre forskellige grupper. Nogle gange har jeg alle parter samlet på en gang.

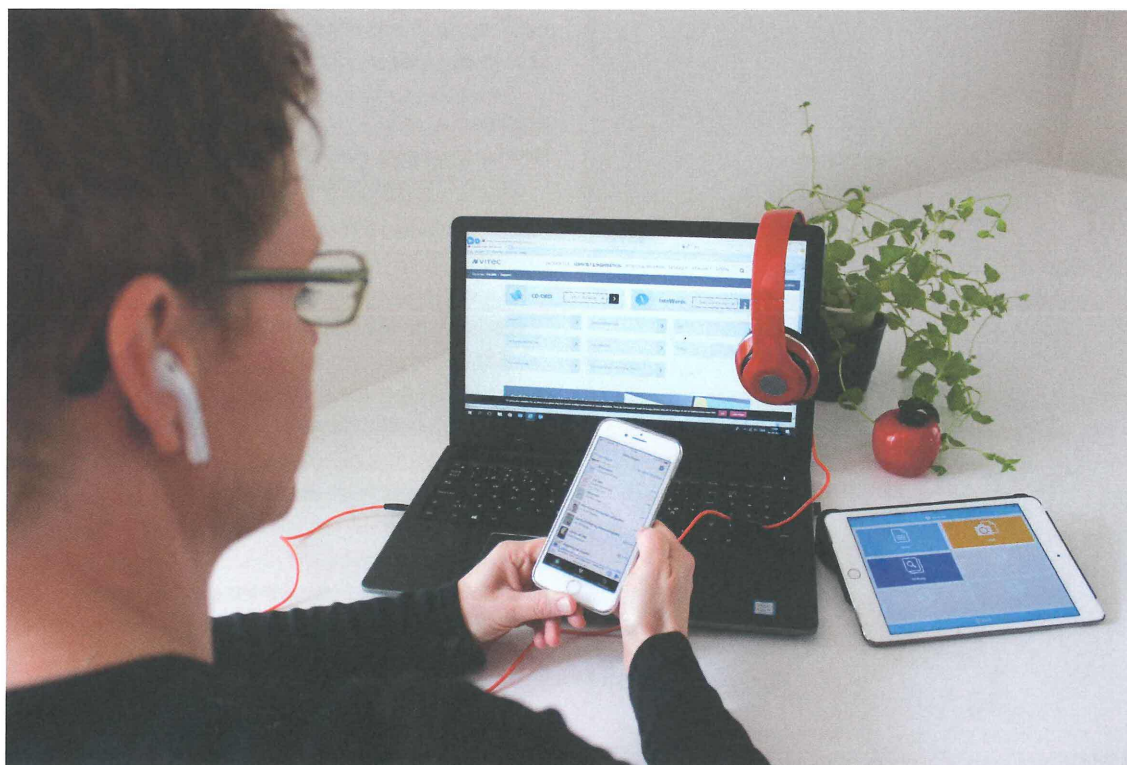
Grunden til, at dette er mit yndlings-setup, er, at så har både elever, forældre og lærere fået den nødven-

dige viden og undervisning. Det gør en stor forskel, at alle har den samme viden og forstår vigtigheden af at bruge læse- og skriveteknologien. Samtidig er det vigtigt at understrege, at det på ingen måde er snyd at benytte it-hjælpemidler. Tværtimod er det at snyde sig selv for at blive så dygtig som muligt, når man undlader at bruge den hjælp, der helt naturligt findes. Følelsen af at være anderledes kan vi måske aldrig få til at forsvinde helt, for det er stadig mere almindeligt at læse med øjnene end med ørerne. Det er et vilkår, som både den ordblinde selv, forældrene og læreren må tage højde for.

>> I dag har jeg accepteret, at jeg læser med ørerne og skriver med munden.

Tre gode råd til dig, som har ordblinde elever i din klasse

- 1) Spørg altid den ordblinde elev, hvad der er bedst for ham/hende. Vi ordblinde er præcis lige så forskellige som alle andre. For nogle vil det måske være forfærdeligt at skulle læse højt, hvor det for andre vil være helt fint, hvis der har været tid til at øve det.
- 2) Gør altid alting digitalt tilgængeligt, og sørg for, at de ordblinde kender deres læse- og skriveteknologier. Mind dem om, hvornår de skal bruge hvad, så de altid har mulighed for at anvende deres læse- og skriveteknologi der, hvor der er brug for det.
- 3) Stil samme krav til den ordblinde elev som til alle andre, for ordblinde elever kan godt, når de har deres læse- og skriveteknologier. Det at

Figur 2. Brug af flere læse- og skriveteknologier.

være en del af læringsfællesskabet giver meget mere selvværd og selvtillid.

Det er både nemmere og sværere at være ordblind i dag

Jeg er helt utrolig taknemlig for alle de it-hjælpemidler, der i dag findes, og som blandt andet gjorde det muligt for mig at tage min uddannelse. Det havde jeg ikke kunnet gøre uden min computer med oplæsning og ordforslag.

I det hele taget er der meget, der er muligt i dag, som ikke var det bare for få år siden. Fx er det nemt at tage et billede af en tekst og få den læst op. Det er muligt at få oplæst undertekster på DR, på streaming-tjenester og i biografen. Det er nemt og naturligt at lytte til lydbøger, og jeg kan have dem i min telefon i

lommen, fremfor de store kassettebånd-kasser, der var, dengang jeg var barn.

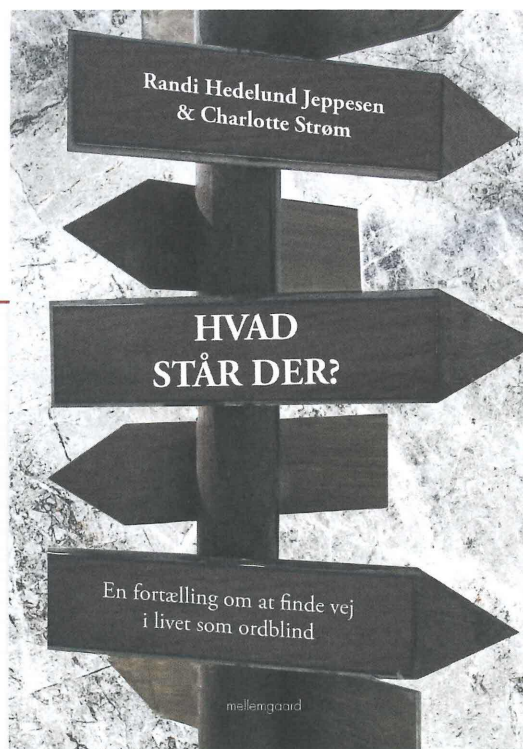
Der er også ting, som er blevet sværere. Dengang var der ikke så meget skriftsprog over det hele, som der er i dag. Hvis jeg fx som barn ville lege med en, gik jeg enten fysisk over til dem eller ringede fra husets eneste fastnet-telefon og spurgte, om de var hjemme. I dag foregår det meste online på Snapchat, Messenger, sms o.l. Vi er ofte sammen online og kommunikerer derved i skriftsproget fremfor at mødes i virkeligheden eller ringe og tale sammen.

Jeg har lært at acceptere, at jeg aldrig kan holde fri fra at være ordblind. Jeg kan stort set det samme som alle andre, jeg skal bare bruge læse- og skriveteknologien.

På trods af alle de hjælpemidler, der findes, er det at være ordblind stadigvæk et handicap, som gør, at jeg indimellem kommer til kort. Fx ved parkeringsautomater eller på busserne, hvor jeg ikke kan læse, hvad jeg skal gøre, eller hvor de kører hen. Jeg skal altså stadig spørge: »Hvad står der?«

REFERENCER

Hedelund Jeppesen, Randi & Charlotte Strøm (2018). *Hvad står der?* Forlaget Mellemgård. Findes også som lydbog.
Redaktion: Trine Gandil

Figur 3. *Hvad står der?* Min fortælling om at finde vej gennem livet som ordblind.

– Kører den her bus til Aalborg?
Buschaufføren så ikke rar ud:
– Det gider jeg ikke svare på. Se, hvad der står på bussen.

– Hvad hvis man ikke kan læse?

– Ja, så skal man gå i skole igen!

Havde han ret? Burde Randi gå i skole igen? Var det hendes egen skyld, at hun ikke kunne læse? Var hun doven? Var hun dum?

Hvad står der? er fortællingen om at kæmpe og yde sit allerbedste uden nogensinde at lære at læse. Randi fortæller ærligt og usentimentalt om at vokse op som ordblind, om nederlag, ensomhed og afmagt, men også om viljestyrken til at insistere på at få en uddannelse på trods af sin ordblindhed.